

คู่มือการบริหารความเสี่ยง

Risk Management

คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

คำนำ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความมุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่มหาวิทยาลัยระดับโลก ด้วยการดำเนินการทั้ง 4 พันธกิจหลัก คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริหารวิชาการ และทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

จากสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ตลอดจนการแข่งขัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาองค์กร จะทำอย่างไรสถาบันจึงจะประสบความสำเร็จ โดยการบริหารและการจัดการปัจจัยดังกล่าว ซึ่งมีส่วนต่อการพัฒนาองค์กร การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นที่ยอมรับว่า เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการที่มีประโยชน์หรือเป็นกระบวนการสำคัญในการกำกับดูแลที่มีสำหรับการพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

สถาบันได้พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงตามแนวปฏิบัติสากล COSO-Enterprise Risk Management Integrated Framework(2013) ในการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ซึ่งการบริหารความเสี่ยงจะเกิดขึ้นได้ และมีคุณค่าสูงสุด เมื่อผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันมีความเข้าใจตรงกัน มีการปฏิบัติเป็นขั้นตอน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นสถาบันจึงจัดทำคู่มือการบริหารความเสี่ยงขึ้น ตามบริบทของสถาบันเพื่อให้ทุกส่วนงานใช้เป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของตนเอง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สารบัญ

คำนำ

บทที่ 1 บททั่วไป

1. วัตถุประสงค์ของคู่มือการบริหารความเสี่ยง	1
2. ความหมายและคำจำกัดความของการบริหารความเสี่ยง	2

บทที่ 2 แนวทางการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กร

2.1 ความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง	8
2.2 วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง	8
2.3 นโยบายการบริหารความเสี่ยง	8
2.4 โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง	8
2.5 หน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารความเสี่ยง	10
2.6 กรอบการบริหารความเสี่ยง	13

บทที่ 3 กระบวนการบริหารความเสี่ยง

3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์	15
3.2 การระบุความเสี่ยง	15
3.3 การประเมินความเสี่ยง	15
3.4 การประเมินมาตรการควบคุม	15
- การกำหนดเกณฑ์ประเมินมาตรฐาน	16
- การประเมินโอกาสและผลกระทบความเสี่ยง	20
- การวิเคราะห์ความเสี่ยง	20
- การจัดลำดับความเสี่ยง	21
3.5 การบริหารและจัดการความเสี่ยง	21
3.6 การรายงาน ติดตาม ประเมินผล และทบทวนความเสี่ยง	24

ภาคผนวก	26
---------	----

บทที่ 1

บททั่วไป

การบริหารความเสี่ยง เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน สถาบันตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันเป็นปัจจัยหลักในการเสริมสร้างองค์กรให้มีมาตรฐานการจัดการที่ดี สร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน คณาจารย์ นิสิต และประชาชนทั่วไป ว่ากระบวนการดำเนินงานของสถาบัน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถผลิตบุคลากรเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการมีระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี จึงเป็นส่วนสำคัญที่สามารถนำพาองค์กรบรรลุพันธกิจ และเป้าหมายยุทธศาสตร์ขององค์กร รวมถึงการบรรลุเป้าหมายการมีระบบธรรมาภิบาลที่ดี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะเสริมสร้างให้เกิดการการบริหารจัดการที่ดีของสถาบัน

ด้วยแนวคิดดังกล่าว สถาบันจึงให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายด้านบริหารความเสี่ยงขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้าน การเสริมสร้างความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยงให้แก่ผู้บริหารและบุคลากร การดำเนินการตามแผนและติดตามผลการบริหารความเสี่ยง ปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความสำเร็จของงานด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์กร คือ ความรู้ความเข้าใจและการเล็งเห็นประโยชน์ของงานบริหารความเสี่ยงของผู้บริหาร และบุคลากร

ดังนั้น สถาบันจึงได้มีแนวคิดจัดทำคู่มือบริหารความเสี่ยง เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนและกำหนดแนวทางดำเนินงานด้านบริหารความเสี่ยงให้แก่ทุกส่วนงาน สามารถใช้คู่มือบริหารความเสี่ยงฉบับนี้เป็นกลไกในการสร้างความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยง และแนวทางในการจัดทำรายงานแผนบริหารความเสี่ยง รวมถึงรายงานผลประเมินระบบการควบคุมภายใน โดยสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้งานได้จริง ทั้งในระดับองค์กรและระดับหน่วยงาน พร้อมทั้งให้ทุกส่วนงานสามารถวางกรอบนโยบายการดำเนินการด้านบริหารความเสี่ยง เพื่อให้มีการพัฒนางานด้านการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอย่างยั่งยืน

1.1 วัตถุประสงค์การจัดทำคู่มือการบริหารความเสี่ยง

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยง แก่บุคลากรของสถาบัน
2. เพื่อให้ฝ่ายบริหาร / ผู้ปฏิบัติงาน เข้าใจหลักการ แนวคิด วิธีการ และกระบวนการบริหารความเสี่ยง
3. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานรับทราบขั้นตอน กระบวนการ และสามารถวางแผนบริหารความเสี่ยงขององค์กร และของแต่ละหน่วยงาน
4. เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ ตลอดจนเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยงกับกลยุทธ์ขององค์กร
5. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน สำหรับหน่วยงานทุกระดับของสถาบัน

6. เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง

7. เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ ด้านการบริหารความเสี่ยงไปยังผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับ

1.2 ความหมายและคำจำกัดความของการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยง (Risk) เป็นความไม่แน่นอน (Uncertainty) ของเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ จึงทำให้ความเสี่ยงเป็นโอกาส (Opportunity) ของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอในอนาคต ที่จะเกิดความผิดพลาดขึ้น ทำให้เกิดความสูญเสีย ล้มเหลว หรือภัยอันตรายในหมู่สมาชิกหรือองค์ประกอบของหน่วยงาน ส่งผลกระทบต่ออนาคตทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (objective) และเป้าหมาย (goal) ขององค์กรทั้งในด้านยุทธศาสตร์ การปฏิบัติงาน การเงินและการบริหาร

หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดคำนิยามไว้ว่า “ความเสี่ยง” หมายความว่า ความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์หนึ่งอาจเกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) (2548) ได้ให้นิยามความเสี่ยงไว้ว่า ความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต และอาจส่งผลในด้านลบที่ไม่ต้องการ และมีผลกระทบให้เกิดความเสียหาย หรือทำให้องค์กรไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นการตัดสินใจกระทำใดๆ โดยไม่มีข้อมูล หรือไม่มีการวางแผนใดๆ จึงกล่าวได้ว่าเป็นการเสี่ยงตัดสินใจในสภาวะของความเสี่ยง

การจัดการความเสี่ยงจึงเป็นการบริหารงานภายในขอบเขตที่ผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับความเสี่ยงได้เท่านั้น มิใช่การบริหารความเสี่ยงเพื่อขจัดความเสี่ยงในการบริหาร

การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นกระบวนการที่มุ่งสู่การตัดสินใจภายใต้สภาวะที่มีความเสี่ยงตามข้อมูลที่ได้รับกับการตัดสินใจภายใต้ภาวะที่มีความไม่แน่นอนของปัจจัยที่ควบคุมได้

ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

เป็นการรวบรวมข้อมูล และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง ตามมาตรฐานของ COSO กระบวนการบริหารความเสี่ยง รวมถึงการจัดทำรายงานด้านการบริหารความเสี่ยง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือรายงานแผนบริหารความเสี่ยง และรายงานผลประเมินระบบการควบคุมภายใน ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ศึกษารายละเอียดในคู่มือบริหารความเสี่ยงฉบับนี้ เข้าใจถึงระบบการบริหารความเสี่ยงตั้งแต่การสร้างพื้นฐานองค์ความรู้ด้านการบริหารความเสี่ยง จนกระทั่งสามารถจัดทำรายงานบริหารความเสี่ยงได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งนี้ เป้าหมายหลักที่ สถาบันมีความต้องการ คือ เพื่อให้บุคลากรของสถาบัน มีความรู้ความเข้าใจงานด้านบริหารความเสี่ยง สามารถเห็นภาพความเชื่อมโยงและสอดคล้องของยุทธศาสตร์ และความเชื่อมโยงของ

ยุทธศาสตร์สถาบันกับยุทธศาสตร์กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และยุทธศาสตร์ชาติ โดยสามารถเริ่มศึกษาได้จากคู่มือฉบับนี้

การบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน COSO

ประวัติความเป็นมาของ COSO

ที่มาของ COSO เริ่มจากเหตุการณ์วิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ปี 1970 – 1977 สหรัฐอเมริกาได้ประกาศ กฎหมายแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความไม่สุจริตในการให้สินบนชาวต่างชาติ (the 1977 Foreign Corrupt Practices Act-FCPA) ซึ่งมีการกำหนดเรื่องการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นสาระสำคัญในประกาศดังกล่าว

ปี 1985 (ตุลาคม) จัดตั้งองค์กรอิสระ คือ คณะกรรมการเพื่อรายงานการทุจริตแห่งชาติ (National Commission on Fraudulent Financial reporting หรือ Tread way)

ปี 1987 คณะกรรมการเพื่อการรายงานการทุจริตแห่งชาติได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการวิชาชีพอิสระอื่นๆ จัดตั้ง The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO)

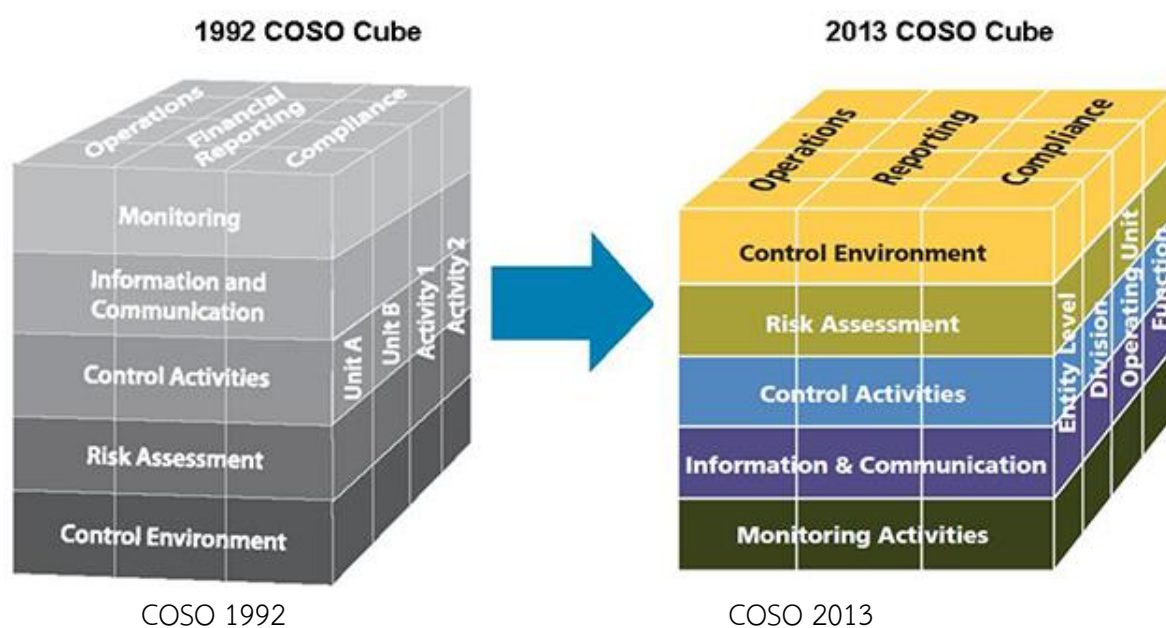
ปี 1992 COSO เผยแพร่แนวคิดการควบคุมภายใน COSO Internal Control-integrated Framework กำหนดความหมายและกรอบโครงสร้างการควบคุมภายใน

ปี 2004 COSO ได้พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยง ที่มีมาตรฐานสากลมากขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติด้านการบริหารความเสี่ยง

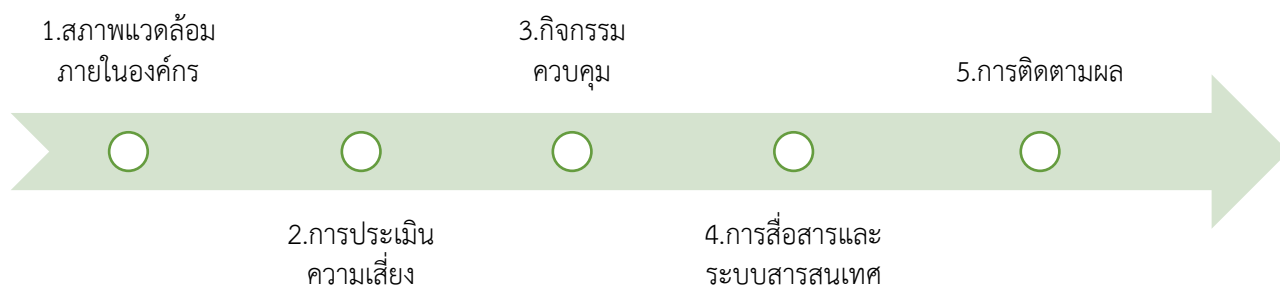
ปี 2013 COSO เริ่มประกาศให้ทราบถึงการปรับปรุง COSO 1992 ตั้งแต่ปลายปี 2010 และประกาศอย่างเป็นทางการในปี 2013 และจะใช้เวอร์ชันใหม่เป็นหลักตั้งแต่ 14 ธันวาคม 2014

กระบวนการควบคุมภายในระดับองค์กร

ที่มา : The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO)

ภาพที่ 1 COSO 1992 เทียบกับ COSO 2013

องค์ประกอบการควบคุมภายใน

หน่วยงานของรัฐได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละหน่วยงาน การควบคุมภายในจะเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทั้งนี้ การควบคุมภายในจะประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 17 หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบของการควบคุมภายใน 5 องค์ประกอบ

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)
2. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
3. กิจกรรมควบคุม (Control Activities)
4. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
5. กิจกรรมการติดตามผล (Monitoring Activities)

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม สภาพแวดล้อมการควบคุมเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงานที่ส่งผลให้มีการนำการควบคุมภายในมาปฏิบัติทั่วทั้งหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ผู้กำกับดูแลและฝ่ายบริหารจะต้องสร้างบรรยากาศให้ทุกระดับตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน รวมทั้งดำเนินงานที่คาดหวังของผู้กำกับดูแลและฝ่ายบริหาร ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมการควบคุมดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของการควบคุมภายในอื่นๆ

สภาพแวดล้อมการควบคุมประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

- (1) หน่วยงานของรัฐแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในคุณค่าของความซื่อตรงและจริยธรรม
- (2) ผู้กำกับดูแลหน่วยงานของรัฐ แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและมีหน้าที่กำกับดูแลให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงการควบคุมภายใน รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมภายใน
- (3) หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจัดให้มีโครงสร้างองค์กร สายการบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของผู้กำกับดูแล
- (4) หน่วยงานของรัฐแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสร้างแรงจูงใจ พัฒนาและรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ
- (5) หน่วยงานของรัฐกำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายใน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ

2. การประเมินความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ เพื่อระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงนั้น ฝ่ายบริหารควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและภารกิจภายในทั้งหมดที่มีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ

การประเมินความเสี่ยงประกอบด้วย 5 หลักการ ดังนี้

- (6) หน่วยงานของรัฐระบุวัตถุประสงค์การควบคุมภายในของการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรไว้อย่างชัดเจนและเพียงพอที่จะสามารถระบุและประเมินความเสี่ยงนั้น
- (7) หน่วยงานของรัฐระบุความเสี่ยงที่มีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การควบคุมภายในอย่างครอบคลุมทั้งหน่วยงานของรัฐ และวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงนั้น
- (8) หน่วยงานของรัฐพิจารณาโอกาสที่อาจเกิดการทุจริต เพื่อประกอบการประเมินความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

- (9) หน่วยงานของรัฐระบุและประเมินการเปลี่ยนแปลงที่อาจมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบการควบคุมภายใน

3. กิจกรรมการควบคุม กิจกรรมการควบคุมเป็นการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในนโยบายและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติตามคำสั่งการของฝ่ายบริหารจะลดหรือควบคุมความเสี่ยงให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ กิจกรรมควบคุมควรได้รับการนำไปปฏิบัติทั่วทุกระดับของหน่วยงานของรัฐ ในกระบวนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน

กิจกรรมควบคุมประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

- (10) หน่วยงานของรัฐระบุและพัฒนากิจกรรมควบคุม เพื่อลดความเสี่ยงในการบรรลุวัตถุประสงค์ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- (11) หน่วยงานของรัฐระบุและพัฒนากิจกรรมควบคุมทั่วไปด้านเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์
- (12) หน่วยงานของรัฐจัดให้มีกิจกรรมการควบคุม โดยกำหนดไว้ในนโยบาย ประกอบด้วยผลสำเร็จที่คาดหวังและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง

4. สารสนเทศและการสื่อสาร สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานของรัฐที่จะช่วยให้มีการดำเนินการตามการควบคุมภายในที่กำหนด เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐ การสื่อสารเกิดขึ้นได้ทั้งจากภายในและภายนอก และเป็นช่องทางเพื่อให้ทราบถึงสารสนเทศที่สำคัญในการควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ การสื่อสารจะช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเข้าใจถึงความรับผิดชอบและความสำคัญของการควบคุมภายในที่มีต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

สารสนเทศและการสื่อสารประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

- (13) หน่วยงานของรัฐจัดทำหรือจัดหาและใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ เพื่อสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด
- (14) หน่วยงานของรัฐมีการสื่อสารภายในเกี่ยวกับสารสนเทศ รวมถึงวัตถุประสงค์และความรับผิดชอบที่มีต่อการควบคุมภายในซึ่งมีความจำเป็นในการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด
- (15) หน่วยงานของรัฐมีการสื่อสารกับบุคคลภายนอกเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามการควบคุมภายในที่กำหนด

5. กิจกรรมการติดตามผล กิจกรรมติดตามผลเป็นการประเมินผลระหว่างการทำงาน การประเมินผลเป็นรายครั้ง หรือเป็นการประเมินผลทั้งสองวิธีร่วมกัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการปฏิบัติตามหลักการในแต่ละองค์ประกอบของการควบคุมภายในทั้ง 5 องค์ประกอบ กรณีที่ผลการประเมินการควบคุมภายในจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐ ให้รายงานต่อฝ่ายบริหาร และผู้กำกับดูแล อย่างทันเวลา

กิจกรรมติดตามผลประกอบด้วย ๒ หลักการ ดังนี้

- (16) หน่วยงานของรัฐระบุ พัฒนา และดำเนินการประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน และหรือการประเมินผลเป็นรายครั้งตามที่กำหนด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของการควบคุมภายใน
- (17) หน่วยงานของรัฐประเมินผลและสื่อสารข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนของการควบคุมภายในอย่างทันเวลาต่อฝ่ายบริหารและผู้กำกับดูแล เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถสั่งการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 2

แนวทางการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรแบบบูรณาการ โดยมีการบริหารจัดการความเสี่ยงตามมาตรฐานสากล และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 รวมถึงหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562 และหน่วยงานในสถาบันต้องดำเนินการบริหารความเสี่ยง ตามที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงสถาบันฯ กำหนด โดยให้การดำเนินการบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานปกติ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนได้รับรู้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการและป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

1. ตระหนักถึงภัยคุกคามที่ยังมาไม่ถึง
2. ปรับปรุงระบบงานและการวางแผน
3. ลดการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้
4. สร้างโอกาส
5. สร้างคุณค่าให้การทำงาน
6. สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร
7. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กร
8. ปกป้องการปฏิบัติงาน
9. เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน
10. มองเป้าหมายในภาพรวม

2.2 วัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยง

1. เพื่อเตรียมความพร้อมของสถาบันในการวางแผนป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น
2. เพื่อลดความกังวลของบุคลากรและผู้บริหารที่อาจมีผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง
3. เพื่อวางแผนรองรับเหตุการณ์เมื่อเกิดการสูญเสียขึ้น
4. เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก

2.3 นโยบายการบริหารความเสี่ยง

สถาบันได้ดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยง เป็นการจัดระบบบริหาร ปังจัยและควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถาบัน ตามยุทธศาสตร์ เป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่สำคัญ โดยเป็นไปตามประกาศของสถาบัน

2.4 โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง

สถาบันกำหนดการบริหารความเสี่ยงไว้ 2 ระดับ คือระดับสถาบันและระดับส่วนงานวิชาการ / ส่วนงานอื่น / สำนักงานสภาสถาบัน / สำนักงานอธิการบดี ดังนี้

1.1 ระดับสถาบัน รับผิดชอบโดย คณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย อธิการบดี หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ผู้แทนของคณะ สำนักและ สำนักงาน เป็นกรรมการดำเนินการภายใต้นโยบายและการกำกับดูแลของอธิการบดีและคณะกรรมการ ตรวจสอบ

1.2 ระดับส่วนงานวิชาการ / ส่วนงานอื่น / สำนักงานสภาสถาบัน / สำนักงานอธิการบดี รับผิดชอบโดย คณะทำงานบริหารความเสี่ยง (ถ้ามี) ประกอบด้วย รองอธิการบดีที่กำกับดูแล คณบดี ผู้อำนวยการ เป็นประธานคณะทำงาน

อธิการบดี

1. กำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการปฏิบัติทั่วทั้งองค์กร
2. ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการและควบคุมภายในอย่างต่อเนื่อง และทำให้มั่นใจได้ว่ามีแผนการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม
3. สื่อสารกับคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการธรรมาภิบาลและจริยธรรม เกี่ยวกับความเสี่ยงที่สำคัญ
4. จัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงภายในองค์กร เช่นการมอบหมายผู้รับผิดชอบเรื่องการบริหารจัดการความเสี่ยง การกำหนดวัฒนธรรม รวมถึงการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้บริหารทุกฝ่ายของสถาบันให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ

คณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยง

นำนโยบายการบริหารความเสี่ยงไปปฏิบัติ และกำหนดกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยงและการจัดการควบคุมภายในตามกรอบการบริหารความเสี่ยง

1. กำหนดความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง และการตอบสนองความเสี่ยง
2. จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงและแผนฉุกเฉิน
3. จัดทำรายงานผลการบริหารความเสี่ยง
4. รายงานการประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ (หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังฯ ข้อ 8)
5. พิจารณาทบทวนแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง
6. จัดทำแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการบริหารความเสี่ยง
7. แต่งตั้งคณะทำงาน/บุคคล เพื่อดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

คณบดี / ผู้อำนวยการ (ระดับส่วนงาน)

1. ดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารความเสี่ยง
2. ส่งเสริมให้มีการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในหน่วยงาน
3. กำหนดแนวทางการจัดการความเสี่ยง และกิจกรรมการควบคุมภายใน
4. ให้ความเห็นชอบแผนการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน
5. เสนอรายงานผลการบริหารความเสี่ยง ต่อประธานคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงสถาบัน ในระหว่างปีและ ทุกสิ้นปีงบประมาณ
6. เสนอรายงานการติดตามประเมินผลการควบคุมภายใน

คณะทำงานบริหารความเสี่ยง (ถ้ามี ระดับส่วนงาน)

1. นำนโยบายการบริหารความเสี่ยงสู่การปฏิบัติ
2. ระบุปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์ กำหนดความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง
3. จัดทำแผนป้องกันหรือลดความเสี่ยงระดับหน่วยงาน
4. เสนอมาตรการจัดการความเสี่ยง และการจัดการควบคุมภายใน

5. จัดทำรายงานผลการประเมินองค์ประกอบการควบคุมภายใน และรายงานการบริหารความเสี่ยงต่อคณะกรรมการประจำส่วนงานวิชาการ ส่วนงานอื่น สำนักงานสถาบัน สำนักงานอธิการบดี

งานตรวจสอบภายใน สำนักงานสถาบัน

1. สอบทานระบบการควบคุมภายในและประเมินประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง
2. จัดทำรายงานผลการสอบทานการประเมินระบบการควบคุมภายใน (แบบ ปค.6) เสนอต่ออธิการบดี

สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์

สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์ มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการบริหารความเสี่ยง โดยมีรองอธิการบดีฝ่ายแผนงานเป็นประธานคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และมีผู้อำนวยการสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลงานบริหารความเสี่ยง เป็นผู้ช่วยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ ซึ่งมีหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำคู่มือการบริหารความเสี่ยง
2. (ร่าง) แผนการบริหารความเสี่ยง
3. (ร่าง) แผนการดำเนินงาน
4. รวบรวม ตรวจสอบ วิเคราะห์ และสรุปรายงานแผนการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงพิจารณา
5. จัดทำรายงานผลตามแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง
6. จัดทำรายงานแผนการบริหารความเสี่ยง เพื่อใช้สำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก
7. ประมวลผลการบริหารความเสี่ยง ในภาพรวมประจำปีงบประมาณ และส่งรายงานให้งานตรวจสอบ สอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของสถาบัน
8. จัดทำหนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค.1), รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (แบบ ปค.4), รายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค.5) เสนอต่ออธิการบดี เพื่อนำส่งต่อปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภายใน 90 วันหลังสิ้นสุดปีงบประมาณ

บุคลากรทุกคนในสถาบัน

บุคลากรทุกคนมีหน้าที่ประเมินความเสี่ยงในงานที่ตนเองรับผิดชอบ พร้อมทั้งกิจกรรมควบคุมรายงานต่อผู้มีหน้าที่บริหารความเสี่ยงประจำส่วนงาน เพื่อประมวลผลเป็นความเสี่ยงของหน่วยงาน และรายงานข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมายังสถาบันต่อไป

2.6 กรอบการบริหารความเสี่ยง

องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง ERM (Enterprise Risk Management) ประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ ซึ่งครอบคลุมแนวทางการกำหนดนโยบายการบริหารงาน การดำเนินงาน และการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment) เป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับกรอบการบริหารความเสี่ยง สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร การกำหนดกิจกรรม การบ่งชี้ และจัดการความเสี่ยง สภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น จริยธรรม วิธีการทำงานของผู้บริหารและบุคลากร รวมถึงปรัชญาและวัฒนธรรมในการบริหารความเสี่ยง ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) เป็นส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร และมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อนำไปดำเนินการให้องค์กรบรรลุเป้าหมายทั้งด้านผลตอบแทนและการเติบโต กลยุทธ์แต่ละแบบนั้นมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงจึงช่วยให้ผู้บริหารกำหนดกลยุทธ์ที่มีความเสี่ยงที่องค์กรสามารถยอมรับได้

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) องค์กรต้องพิจารณาการกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยง ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ เพื่อวางเป้าหมายในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม

3. การระบุความเสี่ยง หรือ การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) คือปัจจัยในการระบุสถานการณ์ ซึ่งองค์กรไม่สามารถมั่นใจได้ว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

4. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) การประเมินโอกาสและผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อวัตถุประสงค์ ขณะที่การเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอาจส่งผลกระทบในระดับต่ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจมีผลกระทบในระดับสูงต่อวัตถุประสงค์ การประเมินความเสี่ยงประกอบด้วย 2 มิติ ดังนี้

โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) เหตุการณ์มีโอกาสดังเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด

ผลกระทบ (Impact) หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นองค์กรจะได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด

5.การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) คือ เมื่อความเสี่ยงได้รับการบ่งชี้และประเมินความสำคัญแล้ว ผู้บริหารต้องประเมินวิธีการจัดการความเสี่ยงที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยการพิจารณาทางเลือกในการดำเนินการจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และต้นทุนที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารอาจต้องเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับโอกาสที่อาจเกิดขึ้นและผลกระทบของเหตุการณ์ให้อยู่ในช่วงที่องค์กรสามารถยอมรับได้ (Risk Tolerance) หลักการตอบสนองความเสี่ยง คือ

Avoid (การหลีกเลี่ยง) ลดโอกาสที่จะเกิดให้เหลือศูนย์

Take (เฝ้าระวัง) ยอมรับความเสี่ยงนั้น

Treat (ควบคุม) ลดโอกาสที่จะเกิดให้น้อยลง / ลดปริมาณความเสียหายให้น้อยลง

Share ร่วมรับความเสี่ยงกับองค์กรอื่น หรือคนอื่น

Transfer โอนความเสี่ยงไปให้องค์กรอื่น หรือคนอื่น

6. กิจกรรมควบคุม (Control Activities) เมื่อความเสี่ยงได้รับการประเมินและบ่งชี้ตามระดับความสำคัญแล้ว ต้องมีการประเมินวิธีการจัดการความเสี่ยงที่สามารถนำไปปฏิบัติได้เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ ผู้ประเมินต้องเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับโอกาสที่จะเกิดขึ้นและความรุนแรง ของเหตุการณ์ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

7. การสื่อสารและระบบสารสนเทศ (Communication and Information)

การสื่อสาร หมายถึง การรับและส่งข้อมูลระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน บุคคลซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในงานที่สัมพันธ์กัน การสื่อสารจะเกิดได้ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการบริหาร ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและไม่ใช่การเงิน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ทั้งจากแหล่งภายในและภายนอก ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน

8. การติดตามผลและทบทวน (Risk monitoring) เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการความเสี่ยงมีคุณภาพและมีความเหมาะสม มีการควบคุมและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการติดตามผล ประกอบด้วย ความเสี่ยง กิจกรรมที่ควบคุม ผลลัพธ์ของการทำกิจกรรม ระยะเวลาการดำเนินงาน ความคืบหน้า ปัญหาและอุปสรรค ซึ่งมีการติดตามผลดังนี้

1. หน่วยงานที่มีความเสี่ยงติดตามประเมินวิเคราะห์และบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ ระบบการควบคุมภายในที่วางไว้เพียงพอเหมาะสม มีประสิทธิภาพมีการปฏิบัติงานจริงและมีประสิทธิภาพสามารถป้องกันหรือลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

2. มีการตรวจสอบเพื่อแนะนำให้ปรับปรุงข้อบกพร่องให้เหมาะสมกับเวลา

3. มีการรายงานผลการบริหารความเสี่ยงต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง

บทที่ 3

กระบวนการบริหารความเสี่ยง

3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์ หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จ หรือกำหนดผลลัพธ์ของการดำเนินการ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะช่วยระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน โดยอาจใช้หลักแบบ SMART ประกอบด้วย

- Specific มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน
- Measurable สามารถวัดผลหรือประเมินผลได้
- Attainable สามารถปฏิบัติให้บรรลุผลได้
- Relevant มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร
- Timely มีกรอบระยะเวลาที่แน่นอน

องค์กรควรใช้การกำหนดวัตถุประสงค์แบบ SMART เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งจะทำให้การบริหารงานและการดำเนินงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์กร

3.2 การระบุความเสี่ยง หรือ การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification)

ขั้นตอนการวิเคราะห์และระบุความเสี่ยงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เป็นการทำความเข้าใจกับสาเหตุของการเกิดความเสี่ยง ระบุถึงเหตุการณ์หรือกิจกรรมของกระบวนการปฏิบัติงานที่อาจเกิดความผิดพลาด ความเสียหายและการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งการดูแลป้องกันรักษาทรัพย์สินขององค์กร วิธีการระบุความเสี่ยงขององค์กรวิธีหนึ่ง คือ การประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรเพื่อทำการระบุความเสี่ยงร่วมกัน หรืออาจส่งรายละเอียดของขอบเขตงานบริหารความเสี่ยงขององค์กรให้แต่ละหน่วยงานประกอบด้วยแบบฟอร์มการประเมินหน่วยงานด้านความเสี่ยงมาวิเคราะห์ความเสี่ยง การระบุความเสี่ยงควรประกอบด้วยความเสี่ยงที่ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)
- ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)
- ความเสี่ยงด้านนโยบาย/กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ (Policy and Compliance Risk)
- ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)
- ความเสี่ยงด้านสุขภาพ (Healthy Risk)
- ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Risk)
- ความเสี่ยงด้านชุมชน (Community Risk)
- ความเสี่ยงด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียง (Image and Reputation Risk)

3.3 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

คือการประเมินโอกาสและผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อวัตถุประสงค์ ขณะที่การเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอาจส่งผลกระทบในระดับต่ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจมีผลกระทบในระดับสูงต่อวัตถุประสงค์ การประเมินความเสี่ยงประกอบด้วย 2 มิติ ดังนี้

- โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) เหตุการณ์มีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
- ผลกระทบ (Impact) หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นองค์กรจะได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด

การประเมินความเสี่ยงสามารถทำได้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยพิจารณาทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภายนอกและภายในองค์กร นอกจากนี้ การประเมินความเสี่ยงควรดำเนินการทั้งก่อนจัดการความเสี่ยง (Inherent Risk) และหลังจากที่มีการจัดการความเสี่ยงแล้ว (Residual Risk) ปัจจัยที่ควรใช้ในการพิจารณาการจัดการความเสี่ยง เช่น

- การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงาน
- กระบวนการปฏิบัติงาน
- กิจกรรมการควบคุมภายใน
- โครงสร้างองค์กร
- กระบวนการรายงาน / วิธีการติดต่อสื่อสาร
- ทักษะและแนวทางของผู้บริหารเกี่ยวกับความเสี่ยง
- พฤติกรรมขององค์กรที่คาดว่าจะมีและที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- การวัดผลการปฏิบัติงานและการติดตามผล
- สัญญาและพันธมิตรในปัจจุบัน

3.4 การประเมินมาตรการควบคุม

การกำหนดเกณฑ์ประเมินมาตรฐาน

เป็นการวัดความเป็นไปได้ของโอกาสที่จะเกิด (Likelihood Score) และระดับผลกระทบ (Impact Score) ของปัจจัยเสี่ยงทั้ง 8 ด้าน โดยนำความเสี่ยงที่ระบุไว้แล้วทั้งหมดมาพิจารณาเพื่อจัดลำดับความเสี่ยงและการประเมินความเสี่ยงจำแนกเป็น 2 มิติ คือ

โอกาส / ความถี่ที่จะเกิด (Likelihood) หมายถึง ความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่นำมาพิจารณาเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะมีการพิจารณาหาระดับของโอกาสที่จะเกิด ดังนี้

ระดับ	โอกาส	ความถี่
1	น้อยมาก	5 ปี ต่อครั้ง
2	น้อย	2-4 ปี ต่อครั้ง
3	ปานกลาง	1 ปี ต่อครั้ง
4	มาก	2-6 เดือน ต่อครั้งแต่ไม่เกิน 6 ครั้ง
5	สูงมาก	1 เดือน ต่อครั้ง

ระดับผลกระทบ (Impact) (ความรุนแรง) ที่เกิดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือคาดว่าจะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเกิดผลกระทบ (ความรุนแรง) กับสิ่งต่าง ๆ และความเสียหายที่เกิดขึ้นในด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) ด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) ด้านนโยบาย/กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ (Policy and Compliance Risk) ด้านการเงิน (Financial Risk) ด้านสุขภาพ (Healthy Risk) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Risk) ด้านชุมชน (Community Risk) ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียง (Image and Reputation Risk) แล้วให้พิจารณาความรุนแรงว่าอยู่ในระดับเท่าใด ดังตารางต่อไปนี้

ด้านกลยุทธ์

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	สำเร็จตามแผน 91 - 100 %
2	ต่ำ	สำเร็จตามแผน 81 - 90 %
3	ปานกลาง	สำเร็จตามแผน 71 - 80 %
4	สูง	สำเร็จตามแผน 61 - 70 %
5	สูงมาก	สำเร็จตามแผน 1- 60 %

ด้านการปฏิบัติงาน

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	สำเร็จตามแผน 91 - 100 %
2	ต่ำ	สำเร็จตามแผน 81 - 90 %
3	ปานกลาง	สำเร็จตามแผน 71 - 80 %
4	สูง	สำเร็จตามแผน 61 - 70 %
5	สูงมาก	สำเร็จตามแผน 1- 60 %

ด้านนโยบาย / กฎหมาย / ระเบียบ / ข้อบังคับ

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	การไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับที่ไม่มีนัยสำคัญ
2	ต่ำ	การละเมิดข้อกฎหมายที่ไม่มีนัยสำคัญ
3	ปานกลาง	การฝ่าฝืนกฎข้อกฎหมายที่สำคัญ ที่มีการสอบสวนหรือรายงาน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินคดีและ/หรือเรียกร้องค่าเสียหาย หากเป็นไปได้
4	สูง	การละเมิดข้อกฎหมายที่สำคัญ
5	สูงมาก	การฟ้องร้องดำเนินคดี และ เรียกร้องค่าเสียหายที่สำคัญ ซึ่งเป็นคดีที่สำคัญมาก รวมถึงการฟ้องร้องที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ที่ได้รับความเสียหาย

ด้านการเงิน

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	ไม่เกิน 10,000 บาท
2	ต่ำ	10,001 – 50,000 บาท
3	ปานกลาง	50,001 – 250,000 บาท
4	สูง	250,001 – 10,000,000 บาท
5	สูงมาก	มากกว่า 10,000,000 บาท

ด้านสุขภาพ

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	มีการบาดเจ็บเล็กน้อยไม่ถึงระดับปฐมพยาบาล
2	ต่ำ	มีการบาดเจ็บเล็กน้อยในระดับปฐมพยาบาล
3	ปานกลาง	มีการบาดเจ็บที่ต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์
4	สูง	มีการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยสาหัส ต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
5	สูงมาก	ทุพพลภาพหรือเสียชีวิต

ด้านสิ่งแวดล้อม

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เล็กน้อย สามารถแก้ไขหรือควบคุมได้
2	ต่ำ	มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยต้องใช้เวลาในการแก้ไขในระยะเวลาไม่เกิน 1 สัปดาห์
3	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมปานกลางต้องใช้เวลาในการแก้ไขระหว่าง 1 สัปดาห์ – 1 เดือน
4	สูง	มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รุนแรง ต้องใช้เวลาในการแก้ไขระหว่าง 1 – 6 เดือน
5	สูงมาก	มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รุนแรงมาก ต้องใช้ทรัพยากรและเวลานานในการแก้ไข มากกว่า 6 เดือน

ด้านชุมชน

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	ไม่มีผลกระทบต่อชุมชนรอบที่ทำการ
2	ต่ำ	มีผลกระทบบางส่วนต่อชุมชนรอบที่ทำการ
3	ปานกลาง	มีผลกระทบต่อชุมชนรอบที่ทำการและแก้ไขได้ในระยะอันสั้น
4	สูง	มีผลกระทบต่อชุมชนรอบที่ทำการและต้องใช้เวลาในการแก้ไข
5	สูงมาก	มีผลกระทบรุนแรงต่อชุมชนเป็นบริเวณกว้างหรือหน่วยงานของรัฐต้องเข้าดำเนินการแก้ไข

ด้านภาพลักษณ์ / ชื่อเสียง

ระดับ	ระดับผลกระทบ	รายละเอียด
1	ต่ำมาก	ไม่เคยได้รับเรื่องร้องเรียนหรือฟ้องร้อง
2	ต่ำ	ได้รับความเสียหายเป็นตัวเงิน และ/หรือ ชื่อเสียง เมื่อ 3 ปีที่แล้ว
3	ปานกลาง	ได้รับความเสียหายเป็นตัวเงิน และ/หรือ ชื่อเสียง เมื่อ 2 ปีที่แล้ว
4	สูง	ได้รับความเสียหายเป็นตัวเงิน และ/หรือ ชื่อเสียง ในปีที่แล้ว
5	สูงมาก	ได้รับความเสียหายเป็นตัวเงิน และ/หรือ ชื่อเสียง ณ ปัจจุบัน

การพิจารณาความเสี่ยง หลังจากประเมินความเป็นไปได้ของโอกาสที่จะเกิด (Likelihood Score) และผลกระทบ (ความรุนแรง) (Impact Score) ของปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ โดยนำความเสี่ยงที่ระบุไว้แล้วทั้งหมด มาพิจารณาความเสี่ยงดังนี้

ตารางระดับและลำดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ผลกระทบ/ความรุนแรง

5	19	20	21	24	25
4	16	17	18	22	23
3	11	12	13	14	15
2	3	4	8	9	10
1	1	2	5	6	7
	1	2	3	4	5

โอกาสที่จะเกิด

ความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้

ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

โซนสีเขียว		
ลำดับ คะแนน	โอกาส	ผลกระทบ
1	1	1
2	2	1
3	1	2
4	2	2

โซนสีเหลือง		
ลำดับ คะแนน	โอกาส	ผลกระทบ
5	3	1
6	4	1
7	5	1
8	3	2
9	4	2
10	5	2
11	1	3
12	2	3
13	3	3
14	4	3
15	5	3

โซนสีส้ม		
ลำดับ คะแนน	โอกาส	ผลกระทบ
16	1	4
17	2	4
18	3	4
19	1	5
20	2	5
21	3	5

โซนสีแดง		
ลำดับ คะแนน	โอกาส	ผลกระทบ
22	4	4
23	5	4
24	4	5
25	5	5

จัดลำดับความเสี่ยง (Degree of Risk) ระดับความเสี่ยงที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรุนแรงกับระดับโอกาสที่จะเกิด ซึ่งมีระดับของความเสี่ยงอยู่ที่ 4 ระดับ โดยแต่ละระดับจะมีความหมายของความเสี่ยงและการปฏิบัติเพื่อใช้ในการบริหารความเสี่ยงต่อไป

ตารางแสดงการจัดลำดับความเสี่ยง (Degree of Risk) มี 4 ระดับ คือ

ลำดับคะแนน	ระดับความเสี่ยง	แทนด้วยแถบสี	ความหมาย
22 - 25	สูงมาก		ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ทันที
16 - 21	สูง		ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ต่อไป
5 - 15	ปานกลาง		ระดับที่พอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุมเพื่อป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้
1 - 4	ต่ำ		ระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องควบคุมความเสี่ยงไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม

เมื่อหน่วยงานมีผลสรุปจำนวนกิจกรรมความเสี่ยงในแต่ละระดับแล้ว หน่วยงานจะต้องทำการควบคุมกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงและสูงมาก ซึ่งถือว่ามีนัยสำคัญให้วางแผนการควบคุมและนำเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาในภาพรวมต่อไป สำหรับกิจกรรมที่มีความเสี่ยงระดับปานกลางและต่ำ เมื่อพิจารณาจากระดับความเสี่ยงแล้วเห็นว่าหน่วยงานสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง จึงไม่ต้องรายงานแต่ต้องมีการควบคุมเพื่อป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงเคลื่อนย้ายไปยังระดับที่ยอมรับไม่ได้ ความเสี่ยงในระดับสูงและสูงมาก หน่วยงานจะต้องจัดทำแผนดำเนินการควบคุมอย่างเป็นทางการและต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง

การประเมินโอกาสและผลกระทบความเสี่ยง

เป็นการนำความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัยที่ระบุไว้ มาประเมินโอกาส (Likelihood) ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงต่างๆ และประเมินระดับความรุนแรงหรือมูลค่าความเสียหาย (Impact) จากความเสี่ยงเพื่อให้เห็นถึงระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดการควบคุมความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างถูกต้องภายใต้งบประมาณ กำลังคน หรือเวลาที่มีจำกัด โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ข้างต้น

การวิเคราะห์ความเสี่ยง

เมื่อพิจารณาโอกาส / ความถี่ที่จะเกิดเหตุการณ์ (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้ว ให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและผลกระทบของความเสี่ยงว่าก่อให้เกิดความเสี่ยงในระดับใด ตามตารางระดับและลำดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีความเสี่ยงใดเป็นความเสี่ยงสูงสุดที่จะต้องบริหารจัดการก่อน

การจัดลำดับความเสี่ยง

เมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยงแล้ว ให้นำมาจัดลำดับความรุนแรงของความเสี่ยง ตามตารางแสดงการจัดลำดับความเสี่ยง (Degree of Risk) ซึ่งจัดเรียงตามลำดับจากระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ โดยเลือกความเสี่ยงที่มีระดับสูงมากและสูง มาจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงก่อน

3.5 การบริหารและจัดการความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงควรเริ่มต้นจากการที่ผู้บริหาร ตลอดจนบุคลากรในองค์กร ได้ทำความเข้าใจให้ตรงกันต่อค่านิยมของความเสี่ยง เพื่อให้ทุกคนสามารถบ่งชี้ความเสี่ยงและโอกาสได้ในทิศทางเดียวกัน ในการดำเนินงานผู้บริหารมักประสบกับเหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอน ตลอดเวลาเหตุการณ์เหล่านั้นอาจมีผลในเชิงลบหรือเชิงบวกต่อการบริหารงานขององค์กร โดยผลในเชิงลบนั้นถือว่าเป็นความเสี่ยง ส่วนผลในเชิงบวกช่วยสร้างโอกาสให้องค์กร ซึ่งการบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญดังนี้

1. สนับสนุนให้องค์กรสามารถพิจารณาระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้
2. กำหนดกรอบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่องค์กร เพื่อให้สามารถบริหารจัดการความไม่แน่นอนของความเสี่ยงได้
3. เป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลการดำเนินงานที่ดี
4. เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารงาน
5. สะท้อนให้เห็นภาพรวมของความเสี่ยงต่าง ๆ ที่สำคัญ
6. สร้างฐานข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการบริหารและปฏิบัติงาน
7. ช่วยให้การพัฒนาองค์กรเป็นไปทิศทางเดียวกัน

นอกจากความสำคัญดังกล่าว สถาบันต้องมีการบริหารความเสี่ยงเพื่อให้องค์กรมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นการปฏิบัติตามระบบต่าง ๆ ดังนี้

1. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรายงานผลการประเมินความความเสี่ยงพอและประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
2. การประกันคุณภาพการศึกษาระบบ CUPT QA

ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยง

ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสและความรุนแรงของการเกิดความเสี่ยงพอจะสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยภายในองค์กร

1. **ขนาดขององค์กร** องค์กรขนาดใหญ่ที่มีบุคลากร มีงบประมาณ รายรับ รายจ่าย มีผู้เกี่ยวข้อง มากย่อมมีความเสี่ยงต่อความเสียหายสูงกว่าองค์กรขนาดเล็ก

2. **ความสลับซับซ้อน** การบริหารกิจการงานที่มีความละเอียดอ่อน ยุ่งยาก สลับซับซ้อน ย่อมมี โอกาสเกิดความเสี่ยงได้มากกว่าการบริหารกิจการงานที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยเฉพาะในเรื่องระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ เรื่องระบบการควบคุม กำกับดูแล สาขาเครือข่าย

3. **คุณภาพของระบบควบคุมภายใน** ระบบควบคุมภายในที่มีคุณภาพย่อมลดโอกาสและระดับ ความรุนแรงของความเสี่ยงลงได้และองค์กรที่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับให้องค์กรต้องมีระบบควบคุม ภายในที่เข้มงวด เพื่อเป็นหลักประกันความมีธรรมาภิบาล (Good Governance) โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ในเรื่องคุณภาพของระบบควบคุมภายในก็จะยิ่งมีมากขึ้น

4. **อัตราความเจริญเติบโตขององค์กร** องค์กรที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หรือมีอัตราความ เจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดดกระบวนการตัดสินใจในการบริหารงานต้องแข่งกับเวลาโอกาสที่จะเสี่ยงต่อ ความผิดพลาดย่อมมีสูง

5. **ความสามารถของฝ่ายบริหาร** กิจกรรมใดมีผู้บริหารที่หย่อนความสามารถ หรือด้อย ความสามารถโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการบริหารงานก็จะมีความ

6. **การทุจริตทางการบริหาร** การทุจริตทางการบริหารเป็นความเสี่ยงที่มีอันตรายอย่างยิ่ง เพราะเกิดขึ้นได้จากการกระทำของผู้บริหารที่ขาดความซื่อตรงต่อหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การ ตรวจสอบทำได้ยากกว่าปกติทำให้มูลค่าความเสียหายมีค่าสูงย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กร

7. **การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการควบคุม** มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ส่งผล กระทบให้เกิดความเสี่ยงที่สำคัญต่อองค์กร เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบงาน การเปลี่ยนตัวผู้บริหารทำให้นโยบาย ปรัชญา การทำงานเปลี่ยนไป การเปลี่ยนพนักงานที่สำคัญ การเปลี่ยนสถานที่ทำงาน

8. **พนักงานศีลธรรมเสื่อม** การรับพนักงานที่ไม่มีความซื่อตรง ขาดศีลธรรมไว้ในองค์กร มีความเสี่ยงต่อความขัดแย้งความแตกแยก ทำให้ขาดความสามัคคี มีการแบ่งพวก แบ่งกลุ่ม สูญเสียการควบคุม นำมาซึ่งความเสื่อมเสียให้กับองค์กร

ปัจจัยภายนอกองค์กร

1. ความเสี่ยงจากภาครัฐ เช่น เสถียรภาพของรัฐบาล การออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่อาจ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน

2. ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3. ความเสี่ยงจากการผลิตบัณฑิต

ฯลฯ

ระบบบริหารความเสี่ยง

ระบบบริหารความเสี่ยง หมายถึง ระบบบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ โดยลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย เพื่อให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรและเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นสำคัญ

ประเภทของความเสี่ยง

เนื่องจากความเสี่ยงมีมากมายหลายเรื่อง หลายแหล่งที่มา แต่ความเสี่ยงที่ได้กำหนดไว้สำหรับสถาบันอุดมศึกษาควรประกอบด้วย ความเสี่ยงที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงานที่นำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก อันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานะขององค์กร แหล่งที่มาของความเสี่ยงด้าน กลยุทธ์สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ปัจจัยความเสี่ยงภายนอก ได้แก่ ภาวะการณ์การแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล กระแสสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ส่วนปัจจัยความเสี่ยงภายใน ได้แก่ ปัจจัยภายในที่องค์กรสามารถควบคุมได้ แต่ส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน ความเพียงพอของข้อมูลและเทคโนโลยีสำหรับการให้บริการ เป็นต้น

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดการดำเนินการในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กรทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

ความเสี่ยงด้านนโยบาย/ กฎหมาย/ระเบียบ/ข้อบังคับ (Policy and Compliance Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องได้ หรือ นโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่มีอยู่ไม่เหมาะสมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน งบประมาณถูกตัด งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดสรรไม่พอเพียง

ความเสี่ยงด้านสุขภาพ (Healthy Risk) หมายถึง ความเสี่ยงหรือความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความปลอดภัยของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา รวมถึงบุคคลภายนอก

ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Risk) หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรที่มีผลทำให้เกิดผลกระทบหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร

ความเสี่ยงด้านชุมชน (Community Risk) หมายถึง ความเสี่ยงหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบทั้งทางตรงและอ้อม

ความเสี่ยงด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียง (Image and Reputation Risk) หมายถึง ความเสี่ยงหรือความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงไม่ว่าจะเป็นผลจากการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลต่อภาพพจน์และความน่าเชื่อถือขององค์กร

3.6 การรายงาน ติดตาม ประเมินผล และทบทวนความเสี่ยง

เพื่อให้ระบบการบริหารความเสี่ยงมีความสมบูรณ์ สถาบันจะต้องมีการติดตามผลหลังได้มีการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงที่ได้วางไว้ เพื่อสอบทานดูว่าแผนบริหารความเสี่ยงใดมีประสิทธิภาพดี สามารถลดความเสี่ยงลงได้ให้คงดำเนินการต่อไป หรือแผนบริหารความเสี่ยงใดควรปรับเปลี่ยน โดยกำหนดความถี่ในการติดตามผลทุก 6 เดือน โดยรูปแบบ หรือแบบฟอร์มการรายงานผล สามารถดูตัวอย่างได้ที่ภาคผนวก

เอกสารอ้างอิง

- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 2552. คู่มือการบริหารความเสี่ยง. เข้าถึงได้ที่ <http://www.osun.org>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2552. การบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพฯ :
- สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2551. แผนบริหารความเสี่ยง เข้าได้ที่ <http://www.nidtep.go.th/website/files/risk.doc>
- สำนักงานปลัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2551. แผนบริหารความเสี่ยง. เข้าถึงได้ที่ <http://blog.m-society.go.th/media/users/audit/Riskplan.doc>
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. แนวทาง : การจัดวางระบบการควบคุมภายในและการประเมินผลการควบคุมภายใน. เข้าได้ที่ <http://www.oag.go.th>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย . ไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส : แนวทางการบริหารความเสี่ยง ฉบับปรับปรุง – ตุลาคม 2547 เข้าได้ที่ <http://www.pwc.com/thailand>
- สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. COSO 2013 และการประยุกต์ใช้. PWC
- ฝ่ายวางแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2559. คู่มือการบริหารความเสี่ยง
- คู่มือการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยมหิดล 2554
- Information Technology Governance โดย อ.เมธา สุวรรณสาร <http://www.itgthailand.com>
- หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561

ภาคผนวก ก

ประกาศสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง นโยบายการบริหารความเสี่ยงสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นหน่วยงานที่มีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการองค์กรไปสู่ระดับสากลและเป็นองค์กรที่มีหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ดังนั้น เพื่อให้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีระบบและกลไกในการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานสากลที่เป็นรูปธรรม และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ลดปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยคำนึงถึงการบรรลุวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถาบัน ประกอบกับมติคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ครั้งที่ ๑ / ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

๑. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรแบบบูรณาการ โดยมีการบริหารจัดการความเสี่ยงตามมาตรฐานสากล มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาล

๒. หน่วยงานในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังทุกหน่วยงาน ต้องดำเนินการบริหารความเสี่ยง ตามที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังกำหนด โดยให้การดำเนินการบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานปกติ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนได้รับรู้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการและป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

๓. ให้มีการติดตาม ประเมิน และรายงานผลการบริหารความเสี่ยงต่ออธิการบดีและสภาสถาบัน รวมทั้งมีการทบทวน ปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

(ศาสตราจารย์สุชีวัรี สุวรรณสวัสดิ์)

อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แผนการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (1 ตุลาคม 2562 - 30 กันยายน 2563)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แผนการดำเนินการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563												ผู้รับผิดชอบ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. ประชุมคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับสถาบัน เพื่อจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงระดับสถาบันประจำปีงบประมาณ 2563			↔ ครั้งที่ 2/62										คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงสถาบัน
2. หน่วยงานในสถาบัน จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในประจำปีงบประมาณ 2563 โดยรายงานข้อมูลผ่านระบบ Online ที่ osm.kmitl.ac.th			↔	↔									สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์ หน่วยงานในสถาบัน
3. สรุปผลการบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในประจำปีงบประมาณ 2562 เสนอต่คณะกรรมการบริหารสถาบันและสภาสถาบันเพื่อทราบ		↔	↔										สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์
4. จัดทำหนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน ประจำปีงบประมาณ 2562 ตามแบบ ปค.1, ปค.4 ปค.5 เพื่อรายงานผลต่อปลัดกระทรวงอุดมศึกษา/คณะกรรมการตรวจสอบ ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2562			↔										สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์ งานตรวจสอบ สำนักงาน สภา หน่วยงานในสถาบัน
5. ส่วนงานดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในที่ได้รายงานไว้			↔									↔	หน่วยงานในสถาบัน
6. ส่วนงาน รายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง ปีงบประมาณ 2563 ผ่านระบบ Online ที่ osm.kmitl.ac.th (ภายในวันที่ 30 มี.ค. 63)						↔ รอบ 6 เดือน						↔ รอบ 12 เดือน	หน่วยงานในสถาบัน
7. สรุปผลการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง รอบ 6 เดือน เสนอต่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงสถาบัน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแนวทางแก้ไข (ประชุมคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับสถาบัน ครั้งที่ 1/63)								↔ ครั้งที่ 1/63					สำนักงานบริหาร ยุทธศาสตร์/คณะกรรมการ บริหารความเสี่ยงสถาบัน
8. จัดทำข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษาระบบ CUPT QA ประจำปีงบประมาณ 2563												↔	สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์

การบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานการควบคุมภายใน (มาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561)

1. ระดับหน่วยงานย่อย (ส่วนงานวิชาการ / ส่วนงานอื่น / สำนักงานสถาบัน / สำนักงานอธิการบดี) เป็นผู้จัดทำรายงานผลประเมินระบบการควบคุมภายใน เสนอต่อ อธิการบดีตามแบบรายงานในภาคผนวก ซึ่งประกอบด้วย

- แบบ ปค.4-(ส่วนงานย่อย) รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (ส่วนงานย่อย)
- แผนบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน
- รายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รอบ 6 เดือน และรอบ 12 เดือน

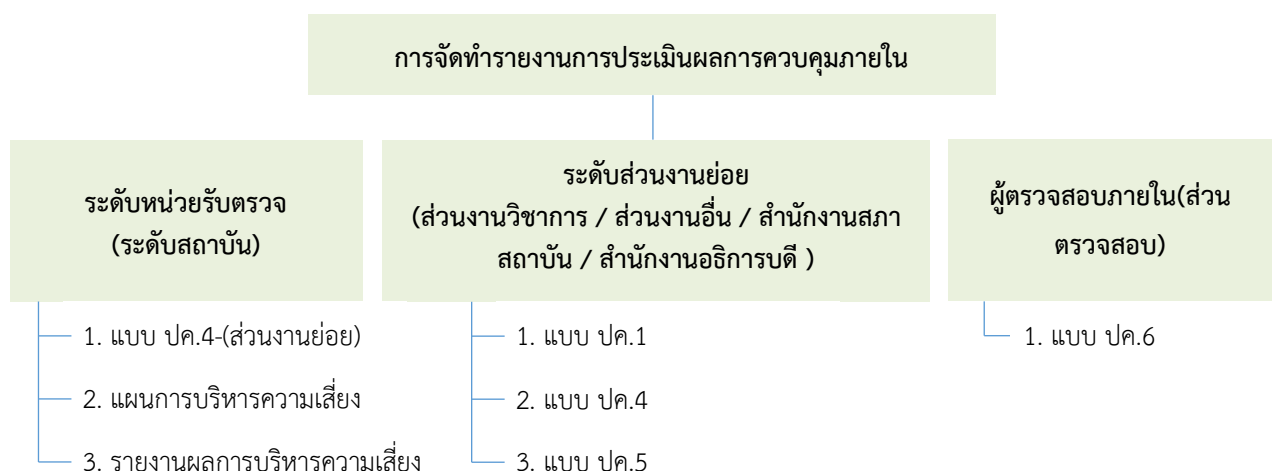
2. ระดับองค์กร (ระดับสถาบัน) หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการบริหารความเสี่ยงของสถาบัน เป็นผู้จัดทำรายงานผลประเมินระบบการควบคุมภายใน เสนอต่อผู้กำกับ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ตามแบบการรายงานในภาคผนวก ซึ่งประกอบด้วย

- แบบ ปค.1 หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน
- แบบ ปค.4 รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน
- แบบ ปค.5 รายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน

3. รายงานของผู้ตรวจสอบภายใน (ส่วนตรวจสอบ)

- แบบ ปค.6 รายงานผลการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน

ภาพการจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ที่เกี่ยวข้อง

**แบบรายงานระดับ ส่วนงานวิชาการ / ส่วนงานอื่น /
สำนักงานสถาบัน / สำนักงานอธิการบดี
(ระดับส่วนงานย่อย)**

- แบบ ปค.4-(ส่วนงานย่อย) รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (ส่วนงานย่อย)
- ERM-01 แผนบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน
- ERM-02 รายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รอบ 6 เดือน และรอบ 12 เดือน

แบบ ปค.4-(ส่วนงานย่อย)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หน่วยงาน.....

รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (ส่วนงานย่อย)

สำหรับระยะเวลาดำเนินงานสิ้นสุด ณ วันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2562

องค์ประกอบของการควบคุมภายใน (1)	ผลการประเมิน / ข้อสรุป (2)
1. สภาพแวดล้อมการควบคุม	
2. การประเมินความเสี่ยง	
3. กิจกรรมควบคุม	
4. สารสนเทศและการสื่อสาร	
5. กิจกรรมการติดตามผล	

ผลการประเมินโดยรวม

.....

.....

.....

.....

.....

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
แผนบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน ประจำปีงบประมาณ 25xx

ERM-01

หน่วยงาน	ชื่อเหตุการณ์เสี่ยง (ความเสี่ยง)	Impact	ความเสี่ยง (ด้าน)	เป้าหมายการบริหารความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง (สาเหตุ)	รายละเอียดความสูญเสีย /ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

(ส่วนที่ 1)

โอกาส, ผลกระทบ = ลำดับ ความเสี่ยง (ระดับความเสี่ยง)	วิธีการจัดการความเสี่ยง	รายละเอียด/แนวทางจัดการความเสี่ยง	การควบคุมที่มีอยู่ แล้ว	การควบคุมที่มีอยู่ แล้วได้ผลหรือไม่	กำหนดเสร็จ/ ผู้รับผิดชอบ/E-mail/ เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ (งบประมาณ/ ค่าใช้จ่าย)

(ส่วนที่ 2)

* แบบฟอร์ม แผนบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายใน ประจำปีงบประมาณ 25xx รายงานข้อมูลความเสี่ยงผ่านระบบออนไลน์ของสถาบัน

ERM-02

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 รายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รอบ 6 เดือน
 ประจำปีงบประมาณ 25xx (1 ตุลาคม 25xx - 30 มีนาคม 25xx)

หน่วยงาน	ชื่อเหตุการณ์เสี่ยง (ความเสี่ยง)	Impact	ความเสี่ยง (ด้าน)	เป้าหมายการบริหารความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง (สาเหตุ)	กิจกรรมควบคุม

(ส่วนที่ 1)

ผลการดำเนินการและระยะเวลา ดำเนินการ (รายละเอียดการ ดำเนินการ)	โอกาส, ผลกระทบ = ลำดับ ความเสี่ยง (ระดับความเสี่ยง) ก่อนการจัดการ	โอกาส, ผลกระทบ = ลำดับ ความเสี่ยง (ระดับความเสี่ยง) หลังการจัดการ	ปัญหาและอุปสรรค / แนว ทางแก้ไข	กำหนดเสร็จ/ ผู้รับผิดชอบ/E-mail/ เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ (งบประมาณ/ ค่าใช้จ่าย)

(ส่วนที่ 2)

* แบบฟอร์ม รายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รอบ 6 เดือน รายงานข้อมูลความเสี่ยงผ่านระบบออนไลน์ของ
สถาบัน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รอบ 12 เดือน
ประจำปีงบประมาณ 25xx (1 ตุลาคม 25xx - 30 กันยายน 25xx)

หน่วยงาน	ชื่อเหตุการณ์เสี่ยง (ความเสี่ยง)	Impact	ความเสี่ยง (ด้าน)	เป้าหมายการบริหารความเสี่ยง	ปัจจัยเสี่ยง (สาเหตุ)	กิจกรรมควบคุม

(ส่วนที่ 1)

ผลการดำเนินการและ ระยะเวลาดำเนินการ (รายละเอียดการ ดำเนินการ)	โอกาส, ผลกระทบ = ลำดับความ เสี่ยง (ระดับความ เสี่ยง) ก่อนการจัดการ	โอกาส, ผลกระทบ = ลำดับความเสี่ยง (ระดับความเสี่ยง) หลังการจัดการ	ความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ (ความเสี่ยงคงเหลือ หลังมีการดำเนินการ)	การปรับปรุงการ ควบคุมภายใน (แนวทางการบริหาร ความเสี่ยงในปีต่อไป)	ปัญหาและอุปสรรค / แนวทางแก้ไข	กำหนดเสร็จ/ ผู้รับผิดชอบ/E- mail/เบอร์ โทรศัพท์	หมายเหตุ (งบประมาณ/ ค่าใช้จ่าย)

(ส่วนที่ 2)

* แบบฟอร์ม รายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน รอบ 6 เดือน รายงานข้อมูลความเสี่ยงผ่านระบบออนไลน์ของ
สถาบัน

แบบรายงานระดับสถาบัน (ระดับหน่วยรับตรวจ)

- แบบ ปค.1 หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน
- แบบ ปค.4 รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน
- แบบ ปค.5 รายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน

แบบรายงานของผู้ตรวจสอบภายใน (สำนักงานสภาสถาบัน งานตรวจสอบ)

- แบบ ปค.6 รายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน

แบบ ปค.1

**หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน
(ระดับหน่วยงานของรัฐ)**

เรียน(1).....

.....(2)..... ได้ประเมินผลการควบคุมภายในของหน่วยงานสำหรับปีสิ้นสุด
วันที่.....(3)..... เดือน.....พ.ศ. ด้วยวิธีการที่หน่วยงานกำหนดซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์
กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติ การควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า ภารกิจของหน่วยงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้าน
การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ด้านการรายงานที่เกี่ยวกับการเงิน และไม่ใช้การเงินที่เชื่อถือได้ ทันเวลา และ
โปร่งใส รวมทั้งด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

จากผลการประเมินดังกล่าว(4).....เห็นว่า การควบคุมภายในของ
หน่วยงานมีความเพียงพอ ปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและ
หลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 ภายใต้การกำกับดูแลของ(5).....

ลายมือชื่อ.....(6).....

ตำแหน่ง.....(7).....

วันที่.....(8)..... เดือน.....พ.ศ.

**กรณีมีความเสี่ยงสำคัญ และกำหนดจะดำเนินการปรับปรุงการควบคุมภายในสำหรับความเสี่ยงดังกล่าวใน
ปีงบประมาณ/ปีปฏิทินถัดไป ให้อธิบายเพิ่มเติมในวรรคสาม ดังนี้**

อย่างไรก็ดี มีความเสี่ยงและได้กำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน ในปีงบประมาณหรือปีปฏิทินถัดไป สรุปได้ดังนี้

1. ความเสี่ยงที่มีอยู่ที่ต้องกำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน (9)

1.1

1.2

2. การปรับปรุงการควบคุมภายใน (10)

2.1

2.2

**คำอธิบายแบบหนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน
(ระดับหน่วยงานของรัฐ) (แบบ ปค.1)**

- (1) ระบุตำแหน่งกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ (เช่น คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด) หรือปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดของหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี
- (2) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐที่ประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ
- (3) ระบุวันเดือนปีสิ้นรอบระยะเวลาการดำเนินงานประจำปีที่ได้ประเมินผลการควบคุมภายใน
- (4) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐที่ประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ
- (5) ระบุตำแหน่งผู้กำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ (เช่น คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการจังหวัด) หรือปลัดกระทรวงเจ้าสังกัดของหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี
- (6) ลงลายมือชื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (7) ระบุตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (8) ระบุวันเดือนปีที่รายงาน
- (9) ระบุความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ซึ่งมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละภารกิจ
- (10) ระบุการปรับปรุงการควบคุมภายในเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงตาม (9) ในปีงบประมาณหรือปีปฏิทินถัดไป

แบบ ปค. 4

.....(1).....

รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน
สำหรับระยะเวลาดำเนินงานสิ้นสุด.....(2).....

(3) องค์ประกอบที่ควบคุมภายใน	(4) ผลการประเมิน/ ข้อเสนอแนะ
1. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร	
.....	
.....	
.....	
2. การประเมินความเสี่ยง	
.....	
.....	
.....	
3. กิจกรรมการควบคุม	
.....	
.....	
.....	
4. สารสนเทศและการสื่อสาร	
.....	
.....	
.....	
5. การติดตามประเมินผล	
.....	
.....	
.....	

ผลการประเมินโดยรวม (5)

.....

.....

ลายมือชื่อ.....(6).....

ตำแหน่ง.....(7).....

วันที่.....(8)..... เดือน.....พ.ศ.....

คำอธิบายแบบรายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (แบบ ปค. 4)

- (1) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐที่ประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ
- (2) ระบุวันเดือนปีสิ้นรอบระยะเวลาการดำเนินงานประจำปีที่ประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน
- (3) ระบุองค์ประกอบของการควบคุมภายใน 5 องค์ประกอบ
- (4) ระบุผลการประเมิน/ข้อสรุปของแต่ละองค์ประกอบของการควบคุมภายในพร้อมความเสี่ยงที่ยังมีอยู่/จุดอ่อน
- (5) สรุปผลการประเมินโดยรวมขององค์ประกอบของการควบคุมภายในทั้ง 5 องค์ประกอบ
- (6) ลงลายมือชื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (7) ระบุตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (8) ระบุวันเดือนปีที่รายงาน

แบบ ปค. 5

.....(1).....
 รายงานประเมินผลการควบคุมภายใน
 สำหรับระยะเวลาการดำเนินงานสิ้นสุด.....(2).....

(3) ภารกิจตามกฎหมายที่จัดตั้ง หน่วยงานของรัฐหรือภารกิจตาม แผนการดำเนินการ หรือภารกิจ อื่นๆ ที่สำคัญของหน่วยงานของรัฐ/ วัตถุประสงค์	(4) ความเสี่ยง	(5) การควบคุม ภายในที่มีอยู่	(6) การประเมินผลการควบคุมภายใน	(7) ความเสี่ยงที่ยังมีอยู่	(8) การปรับปรุงการ ควบคุมภายใน	(9) หน่วยงานที่รับผิดชอบ/ กำหนดเสร็จ

ลายมือชื่อ.....(10).....

ตำแหน่ง.....(11).....

วันที่.....(12)..... เดือน.....พ.ศ.....

คำอธิบายแบบรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปค.5)

- (1) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐที่ประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ
- (2) ระบุวันเดือนปีล้นรอบระยะเวลาการดำเนินงานประจำปีที่จะประเมินผลการควบคุมภายใน
- (3) ระบุภารกิจตามกฎหมายที่จัดตั้งหน่วยงานของรัฐ หรือภารกิจตามแผนการดำเนินงาน หรือภารกิจอื่นๆ ที่สำคัญขอหน่วยงานของรัฐ และวัตถุประสงค์ของภารกิจดังกล่าวที่ประเมิน
- (4) ระบุความสำคัญของแต่ละภารกิจ
- (5) ระบุการควบคุมภายในของแต่ละภารกิจ เพื่อลดหรือควบคุมความเสี่ยง เช่น ขั้นตอน วิธีปฏิบัติงาน กฎเกณฑ์
- (6) ระบุผลการประเมินการควบคุมภายในว่ามีความเพียงพอและปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องหรือไม่ โดยอาจระบุในลักษณะต่างๆ เช่น มีการกำหนดหรือสั่งการอย่างเป็นทางการ มีการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องและช่วยให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และหรือมีความเสี่ยงที่ลดลงหรือสามารถป้องกันได้ คำนึงกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการควบคุมความเสี่ยงดังกล่าว
- (7) ระบุความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ซึ่งมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละภารกิจ
- (8) ระบุการปรับปรุงการควบคุมภายในเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงตาม (7) ในปีงบประมาณหรือปีปฏิทินถัดไป
- (9) ระบุชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบและกำหนดแล้วเสร็จ (วัน เดือน ปี) ของการปรับปรุงการควบคุมภายในกรณีการจัดทำรายงานในระดับกระทรวงหรือในภาพรวมของจังหวัด ให้ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐในระดับหน่วยงานของรัฐ เช่น กรม ก. สำนักงาน ข. เทศบาลตำบล ค. เป็นต้น
- (10) ลงลายมือชื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (11) ระบุตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (12) ระบุวันเดือนปีที่รายงาน

แบบ ปค.6

รายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน

เรียน.....(1).....

ผู้ตรวจสอบภายในของ.....(2).....ได้สอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของหน่วยงาน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่(3).... เดือน พ.ศ.ด้วยวิธีการสอบทานตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า ภารกิจของหน่วยงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้านการดำเนินงานที่มีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ด้านการรายงานที่เกี่ยวกับการเงิน และไม่ใช่การเงินที่เชื่อถือได้ ทันเวลา และโปร่งใส รวมทั้งด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

จากผลการสอบทานดังกล่าว ผู้ตรวจสอบภายในเห็นว่า การควบคุมภายในของ(4)..... มีความเพียงพอ ปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561

ลายมือชื่อ.....(5).....

ตำแหน่ง.....(6).....

วันที่.....(7)..... เดือน..... พ.ศ.....

กรณีได้สอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในแล้ว มีข้อตรวจพบหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับความเสี่ยง และการควบคุมภายในหรือการปรับปรุงการควบคุมภายในสำหรับความเสี่ยงดังกล่าว ให้รายงานข้อตรวจพบหรือข้อสังเกตในวรรคสาม ดังนี้

อย่างไรก็ดี มีข้อตรวจพบและหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับความเสี่ยง การควบคุมภายในและหรือการปรับปรุงการควบคุมภายใน สรุปได้ดังนี้

1. ความเสี่ยง (8)

1.1

1.2

2. การควบคุมภายในและหรือการปรับปรุงการควบคุมภายใน (10)

2.1

2.2

คำอธิบายแบบรายงานการสอบทานการประเมินผลกรควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน
(แบบ ปค.6)

- (1) ระบุตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ
- (2) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐ
- (3) ระบุวันเดือนปีรับรอบระยะเวลาการดำเนินงานประจำปีที่ประเมินผลการควบคุมภายใน ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการสอบทานการประเมินดังกล่าว
- (4) ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐ
- (5) ลงลายมือชื่อหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- (6) ระบุตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- (7) ระบุวันที่รายงาน
- (8) ระบุข้อตรวจพบและหรือข้อสังเกตของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับความเสี่ยง
- (9) ระบุข้อตรวจพบและหรือข้อสังเกตของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการควบคุมภายในและหรือการปรับปรุงการควบคุมภายในเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงตาม (8)

ตัวอย่าง การจัดทำ แบบรายงาน ปค.4-(ส่วนงานย่อย)

แบบ ปค.4-(ส่วนงานย่อย)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หน่วยงาน.....(ชื่อส่วนงานย่อย).....

รายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (ส่วนงานย่อย)

สำหรับระยะเวลาดำเนินงานสิ้นสุด ณ วันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2562

องค์ประกอบของการควบคุมภายใน (1)	ความเห็น / คำอธิบาย (2)
1. สภาพแวดล้อมการควบคุม หน่วยงาน..... ได้ดำเนินการตามนโยบายการบริหารความเสี่ยงและดำเนินการตามเป้าหมายที่สถาบันได้กำหนด โดยให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ สุจริต และจริยธรรม ซึ่งตรงกับอัตลักษณ์ของสถาบัน “ซื่อสัตย์ ใฝ่รู้ สู้งาน” มีการดำเนินงานด้วยความโปร่งใส มีการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล รวมถึงการสร้างบรรยากาศของการควบคุมเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมภายใน ตลอดจนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ • เพื่อเตรียมความพร้อมในการวางแผนป้องกันหรือลดความเสี่ยง • เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารในการบริหารจัดการสถาบัน • เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก	สภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน ภาพรวมมีความเหมาะสม มีส่วนทำให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงาน.....มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการนำระบบ e-Office มาใช้ในการปฏิบัติงานทั่วทั้งสถาบัน เพื่อลดเวลา ขั้นตอน และทรัพยากรที่ใช้ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการสร้างองค์ความรู้และเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากบุคลากรที่มีประสบการณ์ไปสู่บุคลากรรุ่นใหม่ของหน่วยงาน อย่างไรก็ตามสภาพแวดล้อมการควบคุมยังมีความเสี่ยงในด้านความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี และการมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ความสามารถของบุคลากรที่จะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเร่งดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายให้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด
2. การประเมินความเสี่ยง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระดับองค์กร และเป้าหมายระดับกิจกรรม สอดคล้องเชื่อมโยงกันในการจัดการบริหารความเสี่ยงให้บรรลุเป้าหมาย และมีการจัดสรรทรัพยากรในกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเหมาะสม หน่วยงาน.....มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนในการบริหารความเสี่ยง โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอก มีการระบุเหตุการณ์เสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง แนวทาง/	หน่วยงาน..... ได้มีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยงในระดับสถาบัน ผ่านการประชุมคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับสถาบัน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการร่วมกันวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง รวมถึงกำหนดแนวทางบริหารความเสี่ยงร่วมกันทั้งในระดับหน่วยงาน และระดับสถาบัน

องค์ประกอบการควบคุมภายใน (1)	ความเห็น / คำอธิบาย (2)
กิจกรรมควบคุม นอกจากนี้ยังมีกลไกที่ชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความต้องการของตลาดแรงงาน ประชากรวัยเรียนลดลง อุตสาหกรรมใหม่ เป็นต้น	
3. กิจกรรมการควบคุม สถาบัน ได้กำหนดให้ส่วนงานภายในสถาบัน ดำเนินการตามแผนการบริหารความเสี่ยง จากระดับคณะ วิทยาลัย สำนักสำนักงาน โดยมีการกำหนดกิจกรรม แนวทางหรือมาตรการจัดการความเสี่ยงในแต่ละด้าน รวมถึงกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เหตุการณ์เสี่ยงนั้นๆ มีผลกระทบต่อการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานและภารกิจของสถาบัน	ในภาพรวมของหน่วยงานมีกิจกรรมควบคุมที่เหมาะสมเมื่อนำไปปฏิบัติสามารถลดความเสี่ยงได้ โดยมีผู้บริหารและหัวหน้าส่วนงานเป็นผู้กำกับดูแลให้เกิดการดำเนินงานตามกิจกรรมควบคุมอย่างเคร่งครัด และเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ หากแนวทางใดไม่สามารถลดความเสี่ยงได้ ให้มีการปรับปรุงหรือทบทวนแนวทางนั้นๆ ใหม่
4. สารสนเทศและการสื่อสาร สถาบันมีนโยบายด้านการจัดระบบสารสนเทศและการสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูล ให้ความรู้ และข่าวสารต่างๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร	ในการบริหารจัดการในด้านสารสนเทศและการสื่อสารมีการจัดทำช่องทางเผยแพร่/สื่อสารข้อมูลในช่องทางต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบมากขึ้น เพื่อให้ทันเวลา และสะดวกต่อผู้ใช้งาน เช่น ผ่านช่องทางเว็บไซต์ แอปพลิเคชันบนมือถือ เพชบุ๊ก เป็นต้น ทำให้การสื่อสารดังกล่าวมีความชัดเจน บุคลากรและบุคคลทั่วไปมีความเข้าใจมากขึ้น
5. การติดตามประเมินผล สถาบันโดยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงได้จัดทำแผนการดำเนินงาน เพื่อติดตามและประเมินผลการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในและคุณภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติของฝ่ายบริหาร การติดตามประเมินผลจะมีการรายงานเป็นรอบ เช่น 6 เดือน และ 12 เดือน หากพบข้อบกพร่องหรือจุดอ่อน จะตรวจสอบ/สอบทาน และได้รับการพิจารณาสั่งการดำเนินการแก้ไขทันที	หน่วยงานได้มีการประเมินผลการควบคุมภายในทั้งในระหว่างการปฏิบัติและหลังการปฏิบัติ มีการดำเนินการติดตามผลการบริหารความเสี่ยงอย่างน้อย 2 ครั้ง ต่อปี ต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง

ผลการประเมินโดยรวม

.....หน่วยงาน.....มีโครงสร้างการควบคุมภายใน 5 องค์ประกอบ ตามมาตรฐานการควบคุมภายในได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร การติดตามและประเมินผล ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบ มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ โดยยังมีจุดอ่อนที่หน่วยงานยังต้องปรับปรุงการควบคุมภายใน ดังนี้

1. ระบบสารสนเทศของสถาบันจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ระบบ e-Office ต้องใช้เวลาในการปรับปรุงระบบ และการปรับตัวของบุคลากรในการใช้งานระบบให้เกิดทักษะมากขึ้น เพื่อให้การใช้งานจากระบบมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.สุชัยวีร์ สุวรรณสวัสดิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ คำฝอย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลนันท์ เกียรติกิตติพงษ์

นางสาวนิรมล สุวิสิทธิ์

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายแผนงาน

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนงาน

รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์

จัดทำโดย :

นางสุธิดา สาทรงปรุง

นายอรรถพล คำแสนะ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ความเสี่ยง